

KÜRESEL MALİ PİYASALARDA YENİ DÜZEN VE TÜRKİYE

16.MART.2009

KÜRESEL MALİ PİYASALARDA YENİ DÜZEN ve TÜRKİYE

I. GİRİŞ

Dünyada, 1980 ve sonrasında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hızla uygulamaya konulan ekonomi politikaları, "Küreselleşme" nin etkinlik kazanmasına yol açmıştır. Bu ekonomik düzende, başta ABD olmak üzere İngiltere ve siyasi sınırları genişlemeye devam eden AB ülkeleri, Bretton Woods' da kabul edilen ilkeler çerçevesinde ekonomik güç dengesini belirleyen aktörler haline gelmişlerdir. Düzenin sağlıklı ve küresel ekonominin istikrarlı büyümesini sağlamaya yönelik çabalar, Uluslararası Ekonomik ve Finansal Kurumların etkin olarak kullanılmasına neden olmuştur.

Bu süreçte, mali piyasalar ve finansal yapı, düzeni besleyen sermaye hareketlerinin ve ticari kuralların yeniden şekillendirilmesine ve yerel otoriteler tarafından gerekli düzenlemelerin yapılmasını gerçekleştirmeye yardımcı olmuştur. Küresel ekonominin itici gücü ABD, bu dönem boyunca büyümesini ve dolara bağlı kırılganlıkları örtbas etmeyi başarmıştır. Önceki yıllarda ABD' de konut sektörünün finansmanını sağlamak üzere ihraç edilen menkul kıymet piyasalarında, 2007 yılının Haziran ayından itibaren kredilerin geri dönmemesi şeklinde baş gösteren kriz, Eylül 2008' de bankacılık sektöründe finansal boyut kazanmış, zamanla zararların giderek büyümesini ve tüm ekonomik oyuncuların etkilenmesini hızlandırmıştır.

Amerikan mali piyasalarında Eylül 2008'de derinleşen kriz, bankacılık sektöründe likidite sorunlarını gündeme getirmiştir. Küresel finans hareketlerinde sorunların artması ile beslenen kriz, Avrupa, Orta Doğu, Asya ve Rusya ekonomilerinde de bozulmaya yol açarak, finans sektörü yanında sanayi sektörünü de içine alarak iflas ve kamu müdahalelerinin artmasına neden olmuştur.

Bu gelişmeler, 1980' lerde kurum ve kurallarıyla yeniden şekillenen liberal ekonomik politikalar ve küreselleşme, krizin derinleşmesinin doğal bir sonucu olarak "kapitalist ekonomik düzenin" sonunun tartışılmasını gündeme taşımıştır.

Mali krizin derinleştiği Eylül 2008'den itibaren ABD'de başlayan "Kamu müdahaleleri" ile krizi aşma çabaları yeterli olamamış, Avrupa'da da krizi aşabilmek için benzer önlemler, geç kalınmış ve yetersiz kalsa da, hayata geçirilmiştir.

Ancak, özellikle son 10 yılda mali piyasaların finansal mimari yapısındaki "serbestleşmenin" derinlik kazanmasının da etkisiyle krizin etkilerinin giderek yayılmasının önüne geçilmesini güçleştirmiştir. Küreselleşme süreci, doğal olarak sermaye hareketlerinin hızlanmasını ve buna bağlı olarak da finansal serbestleşmeyi arttırmıştır. ABD'de yerel düzenleme ve denetleme otoriteleri ile AB Direktifleri ve Basel Bankacılık Komitesi' nin yerel otoritelere tavsiye ettiği ilkeler, finansal kayıpların oluşmasına neden olan işlemlerin yapılmasını engellememiştir.

Bu şartlar altında finansal krizin etkilerinin azaltılmasına yönelik olarak Ülkelerin münferiden aldıkları kararları, gerçekleştirdikleri uygulamaları ve önce finans sektörünün, ardından da reel sektörün krizden etkilenmesini asgariye indirme yönünde atılan adımları gözden geçirerek "müşterek" hareket etme ilkelerini tespit etme gereği görüşü belirmiştir. Bu çerçevede, ABD' nin öncülüğünde 15.Kasım.2008 tarihinde Washington' da G-20 Ülkeleri Zirve Toplantısı düzenlenmiştir.

Bu Toplantıdan çıkan sonuç bildirgesini değerlendirmek ve önerilerde bulunmak üzere, Finans Kulüp olarak oluşturduğumuz çalışma Grubunda bir "Görüş Notu" hazırlamayı ve oluşan görüşleri hem konunun ilgili Kamu Otoritesine, hem de Türk kamuoyuna açıklamayı uygun bulduk. Görüş Notu' nun hazırlanması ile ilgili olarak Çalışma Grubumuza katılan tüm değerli uzman arkadaşlarımıza sağladıkları katkılar nedeniyle teşekkürlerimizi sunarız.

II. G-20 ÜLKELERİ ZİRVE TOPLANTISI VE ALINAN KARARLAR

A. G-20 Ülkeleri Zirve Toplantısı

Başlangıçta, küresel finansal krize karşı alınan münferit önlemler, finans sektöründe oluşan zararlara karşılık kamu müdahalesi yolu ile yapılan "yardımlarla" kurumların mülkiyetinin devlet kontrolüne geçmesine ve para piyasalarındaki daralmayı önlemek için piyasalara likidite sürülmesine yönelmiştir. Ancak bu önlemler, geleceğe dönük olarak emtia, para ve sermaye piyasalarında oluşan belirsizliği gidermeye yetmediği gibi bireysel endişeler de küresel krizin büyümesini, derinleşmesini ve yayılmasını durduramamış, hatta yavaşlatamamıştır.

Bunun üzerine, bir önceki bölümde de ifade edildiği üzere, ABD' nin öncülüğünde G-20 Ülkelerinin, krize çözümde ortak uygulamaların belirlenmesi amacıyla Washington' da 15.Kasım.2008 tarihinde "Dünya Ekonomisi ve Finansal Piyasalar" konulu uluslararası bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantı da, finansal kriz ile ilgili olarak değerlendirmeler yapılmış, alınan önlemler ve geleceğe yönelik alınması gereken önlemler irdelenmiştir.

B. Zirve Kararları

Zirve' de öncelikle Dünya piyasalarındaki finansal gelişmeler değerlendirilmiş ve küresel krizin analizi yapılmıştır. Son 10 yılda, Dünya ekonomisinin,

- Hızlı ve yüksek büyüme
- Güçlü sermaye hareketleri ve
- Uzun süreli istikrar

içinde bulunduğu bir süreçte mali piyasa katılımcılarının

- Riskleri ciddiye almadıkları,
- Özensiz yaklaşımlarda buldukları ve özellikle
- Yüksek getiriye yönelik arayış ve girişimlerinin

piyasaları bozduğu ve bugünkü tablonun ortaya çıktığı tespiti yapılmıştır.

Bu arada, ortaya çıkan tablo ile ilgili olarak yapılan tespitlerde,

- Taahhüt standartlarının
 - Yetersiz kaldığı,
 - Risk yönetim kurallarına uyulmadığı,
 - Karmaşık finansal ürünlerin piyasalara hakim olduğu,
 - Aşırı borçlanmaya gidildiği,
 - Gelişmiş ülkelerin Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlarının (DDK)
 - Teşhiste,
 - Önlem almada ve
 - Sistemin düzenlenmesinde başarısız olduğu,
 - Makro ekonomi politikalarının sürdürülemez olduğu ve
 - Reformların yetersiz kaldığı,
- açıkça ortaya konulmuş, bu nedenlerle de küresel krizin kaçınılmaz olduğu ve önlem alma zorunluluğunun ortaya çıktığının altı çizilmiştir.

Krizin çıkışından Zirve Toplantısı yapılincaya kadar geçen süreçte öngörülen ve alınan önlemlerdeki temel amacın,

- Ekonomiyi harekete geçirmek ve
- İstikrarı sağlamak

olduğu vurgulanmıştır. Bu çerçevede alınan önlemlerin,

- Piyasalara ihtiyacı olan likiditeyi sağlama,
- Finansal kuruluşların sermaye yapılarını güçlendirme,
- Düzenlemelerdeki noksanlıkları giderme ve
- Mali piyasalarda yeni bir mimari yapı oluşumu için
 - IMF' ye yeni bir rol verilmesi,
 - Kısa vadede kaynak yaratılması,
 - Mevcut finansal kolaylıkların gözden geçirilmesi,
 - Dünya Bankası ve Kalkınma Bankalarına yeni roller verilmesi

konularına odaklanmasına öncelik verildiği belirlenmiştir.

Görüldüğü üzere, Zirve Toplantısındaki tespitlerin temelinde, finansal piyasalarda uygulaması olan, ancak son 5 yıldır likidite bolluğu ile göz ardı edilen, "düzenleme ve denetleme işlev"indeki noksanlıkların giderilmesi yatmaktadır.

Sağlıklı düzenleme ve denetleme uygulamalarının genişletilmesi ve Ülke bazında düzenleme ve denetleme işlevinin yeniden belirlenerek yaygınlaştırılması, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin uygulamaya konulması ön plana çıkmaktadır. Zirve' de, bu tespitler çerçevesinde mali piyasalarda yapılacak reformların ortak ilkeleri

- Ulusal işlemlerde mutlaka DDK sorumluluğunun aranması,
- DDK lar arasında uluslararası işbirliğine gidilmesi,
- Bölgesel ve küresel çapta standartların tespit edilmesi,
- Mali piyasalarda disiplinin sağlanması, ancak disiplin sağlanırken kesinlikle,
 - Rekabete sınırlama getirilmemesi,
 - Dinamizmin önünün kesilmemesi,
 - Yeniliklere açık olunması,
 - Şeffaflık ilkesinden ödün verilmemesi,
 - Kurumsal yönetim ilkelerine uyulması ve
 - Risk yönetiminde kurallara harfiyen uyulması

şeklinde ortaya konulmuştur.

Zirve'de alınan kararların uygulanabilmesi için 31.Mart.2009 tarihine kadar ilgili kamu otoriteleri tarafından, G-20 Ülkeleri arasında işbirliğini sağlayacak ve uluslararası finansal sistemde gerekli reformları gerçekleştirecek hazırlıkların yapılması ve G-20 Ülkeleri Zirve Toplantısının 30.Nisan.2009 tarihinde tekrar toplanması kararları arasında yer almıştır.

III. FİNANS KÜLÜP ÇALIŞMA GRUBUNUN TOPLANTI SONUÇLARI

A. Zirve Kararlarının Yorumu

Çalışmalarımızda, G-20 ülkeleri adına liderler tarafından imzalanan sonuç bildirgesinde yer alan hususlarla ilgili olarak yapılan yorumlar göstermektedir ki; finansal krizin nedeni, başta ABD olmak üzere, gelişmiş ülkelerin emtia, para ve sermaye piyasalarının düzenleme ve denetleme işlevlerinde yönetim, gözetim ve denetim eksikliğinin bulunmasıdır.

Kaldı ki, G-20 Zirve kararları ekonomi politikalarında değişikliği işaret etmektedir. Liberal ekonomi politikalarının son 10 yıldır uygulanmasının, Dünya ekonomilerini hızlı ve yüksek oranda büyüttüğü, ancak bu büyümenin sıhhatli olmadığı gibi sürdürülebilir de olmadığı gerçeğini ortaya çıkardığı anlaşılmıştır.

Zaten bu da, ekonomi ve piyasa düzeninde yeni bir yapılanma mimarisinin oluşturulmasının zaruretini ortaya koyması açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

Kriz sonrasında, Liderlerin üzerinde mutabık kaldıkları husus, işbirliği ve yeniden düzenlenecek uluslararası finansal yapı ile liberal modele kamunun müdahil olmasının gerekeceği yönündedir. Bu müdahale sonucu, gelişmiş ülkelerin kaynaklarını bu alanda kullanması ile gelişmekte olan ülkeler aleyhinde haksız bir rekabet ortamının artacağı göz ardı edilmemelidir.

Bilinmelidir ki, ülkeler uyguladıkları ekonomi politikalarında öncelikle enflasyonla mücadele ilkesini esnetmek suretiyle Dünya ekonomisinin ve ticaretinin yeniden büyümesine odaklanacaklardır.

Bu yönüyle değerlendirildiğinde, Zirve kararları bu açımda önemli sonuçlar yaratacak, özellikle ekonomik büyüme, mali piyasalarda yeni bir mimari yapı ve Dünya ticaretinin yeniden şekillenmesini sağlayacak kararların altyapısını oluşturacak nitelik taşımaktadır.

Mali Piyasalarda öngörülen ve alınan önlemler, aslında piyasalardaki bazı zafiyetlerin açıklaması bakımından da ayrı bir öneme haizdir. Özellikle, karmaşık finansal ürünlere ilişkin yapılan değerlendirme ve derecelendirme konularındaki yetersiz açıklamalar krizin oluşmasında temel faktörler olarak öngörülmelidir.

Ancak, kabul edilmelidir ki, bu tür eksiklik ve yanlışlıklar, bu tür finansal ürünlerin ihraç edildiği gelişmiş piyasalarda ortaya çıkmıştır. Oysa G-20 ülkeleri olarak imzalanan sonuç bildirisinde yer alan 15' e yakın ülkenin bu ürünler ve piyasalar ile ilişkisinin son derece sınırlı olduğu göz ardı edilmemelidir.

Buna mukabil, gelişmiş ülkelerin hazırlanmasında hâkim rol oynadığı sonuç bildirisinde, zafiyet olarak karşımıza konulan bu hususlarla mücadele yine bildirgede tüm ülkelere mal edilmiştir. Bu kararların uygulanmasına dönük olarak büyümenin sağlanması ve işbirliğinin genişletilmesi yönünde IMF, DB ve uluslar arası kalkınma bankalarına yeni görevler yüklenmiştir.

Bu bağlamda aralarında Türkiye'nin de dâhil olduğu gelişmekte olan ülkelere, krizin etkilerinden korunma amacıyla yeni IMF anlaşmalarının imzalanması yolu açılmış olmaktadır. Kriz ortamına yüksek cari açık ve yüksek dış borçla giren gelişmekte olan ülkelerin bu durumlarının sürdürülebilirliğinin zorlaşması, gelişmiş ülkelerin ise kendileri tarafından yaratılan sorunları ihraç edebilen ülkeler halini almaları, Bretton Woods sistemindeki kurum ve kuruluşların yeniden yapılandırılmasına olan ihtiyacı hızlandırmaktadır.

Ancak, yine de hakim ekonomilerin, yani gelişmiş ülkelerin küresel mali piyasalardaki hegemonyalarını, başka bir ifade ile yönetim ve denetim etkinliklerini devam ettirmeleri istem ve temayüllerini sürdürecekleri gözden uzak tutulmamalıdır.

B. Küresel Mali Piyasa Mimarisinin Yeniden Yapılandırılması

1. Uluslararası Kurumların Yeniden Yapılanması

G-20 Zirve Toplantı sonuçlarının açıklandığı bildirme metninden de anlaşılacağı üzere, krizin çözümü konusunda öngörülen önlemler ve bu önlemlerin uygulamaya konulması çerçevesinde bir değerlendirme yapıldığında,

- Ulusal otoriteler ön planda yer alsalar bile piyasalardaki serbesti artık devam ettirilmeyecektir. Aslında, mali piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesinde ulusal otoritelerin bugün üstlendikleri işlevlerin ve yapmaları gereken çalışmaların yetersiz kaldığı Zirve Bildirgesinde açıkça vurgulanmıştır. Buna karşın, bu yaklaşımın, geçtiğimiz döneme damgasını vuran ve piyasalarda "finansallaşma" olarak gelişen yoğunlaşmaya neden olan serbestinin devam etmeyeceği anlamına geldiği de ortadadır. Görünen odur ki, önümüzdeki dönemde mali piyasalar daha etkin ve yaygın bir düzenleme ve denetim ortamına sokulacak, kamu otoritesi piyasaları düzenleme ve denetleme de üstlendiği işlevin etkinliğini artıracaktır. Kısacası, piyasalar, tabir caiz ise başıboş bırakılmayacaktır.
- Uluslararası finansal mimarinin yeniden yapılandırılacaktır. G-20 Zirvesinde getirilen tanımlamalardan, daralan dünya ticaret hacmini yeniden büyütmek ve uluslararası sermaye hareketlerine yeniden güven, istikrar ve canlılık kazandırmak üzere, uluslararası kurum ve kuruluşların yeniden yapılandırılması konusunda adımlar atılacağı kesinlik kazanmıştır. Bu yapılandırma ile daha geniş kapsamlı ve katılımcı yapıların oluşturulmasının hedeflendiği, uluslararası finansal mimarinin bir tür "sosyal piyasa" uygulamasına yönelecek tarzda yapılandırılacağı anlaşılmaktadır.
- Bretton Woods tabanlı bir yapılanmaya gidilecektir. Sistemin yeniden yapılandırılmasında mevcut kurumları ve işleyişi ile Bretton Woods sisteminin terk edilmeyeceği ortaya çıkmıştır. Buna karşın, mevcut kurumsal yapılanmanın organizasyonel çerçevesi üzerinden ancak işlev ve hedeflerinde yapılacak hızlı değişikliklerle, piyasaları sürdürülebilir ve istikrarlı bir büyüme performansına kavuşturacak uygulama ve düzenlemelerin getirilmesi beklenmektedir.

- Dalgalı kur rejiminin döviz piyasalarında belirleyici ve temel tercih olma özelliği korunacaktır. Ulusal para birimlerinin değerlerinin, yani kurun para piyasalarında serbestçe belirlenmesini öngören "dalgalı kur rejimi" nin devam ettirilmesinden de taviz verilmeyeceği açıktır. Kaldı ki, mali piyasaların işleme mekanizmasına temel olan gösterge faizlerinin de yine ilgili Merkez Bankaları tarafından istikrarlı ekonomik büyümeye geçişi sağlayacak şekilde belirleneceği de yeni öngörülen sistemin bugünden bilinen vazgeçilmez parçalarından biri olacaktır.
- Dünya ticaretinde Gelişmiş Ülkelerin lokomotif konumunun geçerliliğini sürdürecektir. Dünya ticaretinde hâkimiyeti giderek artan Çin' in, yeni ekonomik düzende önemli bir yerinin olması beklense bile, günümüzde Dünya ticaretinin gelişmesi konusunda nihai kararlarda söz sahibi olmasına gelişmiş ülkeler tarafından izin verilmeyeceği görüşü ağırlık kazanmaktadır.
- ABD Doları uluslararası piyasalarda referans döviz olma özelliğinin yanı sıra, rezerv para, ticarete ödeme birimi ve sermaye hareketlerindeki mevcut konumunu sürdürecektir. Çalışmalarımızda, Dünya' da rezerv para olarak ABD Doları'nın devam edeceği, gelişmiş ülke paralarından Euro ve Japon Yeni' nin güçleneceği, ama ABD dolarını ikame edecek güce kolay kolay ulaşamayacağı tespiti yapılmıştır. Krizin kaynağı olan ABD' nin güvensizlik yaratmasına karşın, Bretton Woods sisteminin devamı, ABD Doları' nın Rezerv para olarak kalacağına göstergesi olarak kabul edilmektedir.
- Uluslararası ticarete "rekabet" olgusu yeniden şekillenecektir. Mali piyasaların yeniden yapılanması ile birlikte Dünya ticaretinde ortaya çıkacak en önemli unsurun yine "Rekabet" olacağı anlaşılmaktadır. Kriz sonrasında daha da güçlenerek çıkacak olan gelişmiş ülkeler lehine Dünya ticaretinin yeniden düzenlenmesinin serbest rekabet ortamını zedeleyeceği, haksız rekabetin etkinlik kazanacağı görüşü benimsenmektedir. Bu görüş, sonuç itibarıyla gelişmekte olan ülkelerin, ticaretten daha fazla pay almasının zorlaşacağına ve uluslararası finansal piyasalardan borçlanmaların daha yüksek faiz ve daha zor koşullarda sağlanabileceğinin göstergesi olarak kabul edilmesine yol açmaktadır.

2. Küresel Mali Piyasaların Yeniden Yapılanmasının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi

Çalışmalarımızda, Türkiye açısından üzerinde görüş birliğine varılan konular ana başlıkları ile aşağıdaki şekilde belirlenmiştir;

- G-20 ülkeleri Maliye Bakanlarının, küresel mali piyasaların yeniden yapılandırılması hazırlıklarını tamamlayacakları 30.Nisan.2009 tarihindeki toplantıya kadar, Türkiye görüşlerini netleştirmelidir.
- Gelişmeler ve beklentiler karşısında alınacak kararların zamanında belirlenerek yürürlüğe konulmasının, Ülkemizin uluslararası arenadaki başarısının güvencesi olacağı göz ardı edilmemelidir.
- Ulusal ekonomi stratejisi çerçevesinde belirlenen tarım, sanayi, istihdam, büyüme, enflasyon ve uygulanacak öncelikli ekonomi politikalarının yeni düzene uyumlu ve gerçekçi hale getirilmesi esas olmalıdır.
- Bu hazırlığın yapıldığı geçiş sürecinde önemli gündem maddesi IMF ile yapılacak stand-by anlaşması olacaktır. IMF' in geçtiğimiz aylarda sonuçlandırdığı Ukrayna ve Macaristan ile imzalanan anlaşmaların, ekonomik büyümeyi hedefleyen, talebi genişleten ve üretimi destekleyen koşullar içerdiğini unutmamak gerekir. Bu çerçevede, Türkiye' nin
 - Kısa erimli siyasi tercihlerin ötesine geçebilen yaklaşımlar geliştirmesi,
 - Mal ve hizmet üretimine öncelik vermesi,
 - Kamuda mali disiplinden ödün verilmemesi,
 - Sanayinin sıkıntılarının giderilmesi,
 - İhraç odaklı ürünlerde yüksek katma değer yaratılması,
 - Yıllar itibarıyla büyümesi engellenemeyen cari açık ve özel sektör dış borçlarında sürdürülebilirliğin sağlanması,

konularına öncelik vermesi üzerinde durulmalıdır.

- Unutulmamalıdır ki, Türkiye ekonomisi, son 7 yılda,
 - büyümesini yüksek dış borçlanma ile sağlayabilmiştir;
 - özellikle dalgalı kur sistemini takiben yapılan IMF anlaşması ile kredibilite sorunları çözülmüştür;
 - yabancı kaynak girişi ulusal paranın değerli kalmasına yol açarken, piyasa faizleri aynı şekilde düşürülemedi ve reel faiz yüksek oranda seyretmiştir;
 - değerli TL ithalatın artışına sebep olurken, sanayi üretimi ve ihracatı, ithal ara malının girişi ile artış kaydedebilmiştir;
 - ancak bu üretim süreci, sanayinin yapısında bozulmaya neden olmuştur;
 - AB' ye katılım süreci ve IMF anlaşmaları, tarım sektöründe benzer gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur;
 - tarım sektöründe uygulanan sübvansiyonların kaldırılması yerine doğrudan gelir desteği şeklindeki politikalar tarım üretimini giderek düşürmüştür, yurtdışından ithalat ile ürün açığı giderilmeye çalışılmıştır;
 - Sanayi ve Tarım sektöründe ithalata bağımlı üretim modeli ile istihdam azalmış, işsizlik yükselmiştir;

Bu gerçeklerden yola çıkıldığında, Türkiye uluslar arası finans krizinin derinleşmesi karşısında, finans ve reel sektörleri için gereken önlemlerin alınmasında gecikmemeli ve IMF ile yeni bir stand-by anlaşmasını kısa sürede imzalamalıdır.

- Mali piyasaların en geniş kesimini oluşturan Bankacılık kesiminde,
 - kredi geri ödemelerinde önümüzdeki dönemde beklenen aksamaların bilançolara yansımaları ile ilgili olarak, mevcut düzenlemeler karşısında bankalar ve kişisel olarak bankalardaki karar vericiler her türlü mesleki değerlendirmenin ötesinde ciddi endişeler taşımaktadırlar. Sektör üzerinde bu bağlamda olumsuz bir atmosfere neden olan yasal düzenlemeler yeniden ele alınarak, bankacılığın gerektirdiği mesleki özen ve hassasiyetlerin dışında değerlendirilen ve banka-müşteri ilişkilerinin gereksiz olarak zedelenmesine neden olan zoraki düzenleme ve uygulamalar giderilmelidir.

- kredi sigortası sistemi mutlaka getirilmelidir.
- kredi arzında ekonominin doğal işleyişinin dışında kalan nedenlerden kaynaklanan daralmaların oluşması önlenmelidir.
- tasarrufların korunmasına yönelik olarak getirilen ve sistemin çok büyük bir bölümü itibarı ile bugün de tam güvence öngören mevduat sigortası uygulaması, özellikle dış dünyada güven arttırıcı neticeleri itibarı ile belli süreler içinde yükseltilmelidir.
- Bankacılık Kanunu, kriz dönemleri için öngörülen "olağanüstü" uygulama örneklerini yansıtan bölümleri ile yeniden ele alınmalı, sektörün "normalleşmesi" ile uyumlu ve geleceğe dönük güveni arttırıcı bir hukuksal ve anayasal çerçeveye oturtulmalıdır.
- tüketici kredilerinin geri ödenmesinde piyasaların işleyiş ve istikrarını olumsuz etkileyebilecek sorunların yaşanmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.
- sektörün, genel faaliyet düzeyinin iç ve dış finansal piyasalardaki konjonktürel değişimler nedeni ile yapısal olarak sekteye uğramaması için gerekli kaynakların düşünülmesi ve aktarım mekanizmalarının düzenlenmesi yapılmalıdır.
- Şirket kredilerinin, "İstanbul Yaklaşımı" örneğinde olduğu gibi tüm ilgili tarafların beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak ve tarafların tam katılımı ve koordinasyonuna dayalı platformlarda yeniden yapılandırılmasına olanak tanıyan düzenlemeler zaman geçirilmeksizin yapılmalıdır.

3. Küresel Mali Piyasaların Yeniden Yapılanmasında Türkiye' nin tutumu ne olmalıdır?

Çalışmalarımızda, küresel mali piyasaların yeniden yapılanmasında Türkiye' nin tutumu ve izleyeceği politikalar konusunda katılanların görüş birliği içinde oldukları konular, başlıklar olarak aşağıda belirlenmiştir. Bu konular üzerinde yapılan değerlendirmelerde, hem edinilen izlenimler hem de somut gelişmeler açısından bakıldığında;

- a. küresel mali piyasalarda yeni bir mimari yapının oluşturulmakta olduğu,
- b. bu konuda G-20 Grubu Ülkeleri arasında özellikle gelişmiş ülkelerin gerekli siyasi irade ve kararlılık içinde oldukları ve,
- c. belirledikleri hedefler doğrultusunda şimdiden hızla gerekli altyapı ve kuruluş çalışmalarını başlatmış oldukları;

tespitleri yapılmıştır.

Bu tespitler ışığında;

- Her şeyden önce, serbest piyasa mekanizmasına kamunun müdahale edeceğine kesin gözü ile bakılmalıdır.
- Dolayısıyla mali piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesinde bu işlevi yürütecek kurum ve kuruluşların Bretton Woods anlaşması uyarınca IMF ve Dünya Bankası olacağına göre Türkiye bu kurumlardaki yerini hak ettiği biçimde almaya odaklanmalıdır.
- Yeni yapılanmada, Türkiye;
 - IMF ve DB' nin mevcut yönetimindeki konumunu daha etkin ve katılımcı bir konuma getirmek için gerekli girişim ve çalışmaları başlatmalıdır.
 - G-20 ülkelerinin oluşturduğu platforma "gözlemci üye" olarak değil, "belirleyici üye" niteliğinde bir katılım sağlamalıdır.

- Müzakerelere yetkili ve gerekli teknik bilgi ve birikim derinliğine sahip bir delegasyon ile ve müzakere sonuçlarına yapıcı katkı sağlanması hedeflenecek şekilde katılmalıdır.
 - Yeni düzende, gelişmekte olan ülkelerin beklenti ve hedeflerini etkili olarak ifade eden bir temsil konumuna gelmesi için gerekli irade ve çabalar öne çıkartılmalıdır.
 - IMF ve DB nın gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için çifte standart uygulamasını engelleyecek bir yapılanmaya gidilmesi yönünde çaba gösterilmeli, ilgili konular ulusal hassasiyetler ve değerlerimiz ışığında titizlikle ve kararlıkla izlenmelidir.
 - Uluslararası muhasebe standartlarının tespitinde, Türkiye karar mekanizmasının içine olmalıdır.
- Dünyadaki mali piyasalar yeniden yapılandırılırken bu yeni mimari yapıya paralel olarak, Türkiye’de kendi ulusal düzenlemelerini yapmalıdır. Bu çerçevede;
- Mali piyasaların oluşumunda bağımsız düzenleyici ve denetleyici çok otorite yerine tek otorite ile DDK oluşturulmalıdır.
 - Şeffaflık ilkesine öncelik verilmelidir.
 - Bağımsız statüde olmak kaydı ile Kamu Mali Denetim Kurulu kurulmalıdır.
 - Değerlendirme ve derecelendirme firmaları hakkındaki düzenlemeler uluslararası standartlara getirilmeli ve bu kuruluşların işlevleri mutlaka kamu otoritesi adına bağımsız mali denetime tabi tutulmalıdır.
 - Mali Piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesinde görev alacak Bağımsız DDK nın uluslararası sistemdeki DDK’ larla işbirliği gerçekleştirilmelidir.
 - Ulusal düzenleme de;
 - Devlet ağırlıklı bir finansal yönetim şekillenmesi, kamusal tekelleşme ve hegemonya doğmasına hassasiyetle izin verilmemelidir.
 - Finans sektörü hizmet sektörü içinde bilinen klasik aracılık işlevine geri döndürülmelidir.

- Ulusal muhasebe standartları,
 - uluslararası standartlara uyumlu hale getirilmeli,
 - ticaret hukuku ve vergi hukukunda da uygulanmalıdır.
- Bağımsız denetim şirketlerinin çapraz denetimleri mutlaka yapılmalıdır.

IV. SONUÇ

Küresel mali krizin derinliği ve boyutu, krizin, Dünya ekonomilerinde daha uzun süre etkisini sürdüreceğinin göstergesi olarak kabul edildiğinden, Türkiye;

- G-20 ülke liderlerinin başlattığı ortak önlem alma girişiminde gerekli çabayı göstererek bu hazırlıkların dışında kalmamaya özen göstermeli ve
- Kendi ulusal mali piyasalarında,
 - uluslararası mali piyasalarda oluşacak yeni mimari yapılanmanın paralelinde düzenleme ve denetleme sistemini Çalışmamızın önceki bölümlerinde ifade etmeye çalıştığımız esaslar dâhilinde
 - gecikmeden en kısa sürede,

kurmalıdır.

FİNANS KULÜP